

Sammendrag

Utsikter for finansiell stabilitet i Norge

Samlet sett vurderes fortsatt utsiktene for det finansielle systemet som tilfredsstillende. Flere år med høy inntjening gjør at bankene er solide og har et godt utgangspunkt for å møte en periode med svakere resultater.

Den sterke økonomiske stillingen til bankene henger sammen med at både husholdninger og foretak har hatt god evne til å betjene gjelden. Det har gitt svært lave utlånstap. Husholdningenes gjeld vokser raskt. Et høyere rentenivå og noe lavere vekst i inntektene kan gjøre det tyngre å betjene gjelden fremover. Lavere vekst i norsk og internasjonal økonomi vil også kunne dempe veksten i foretakenes inntjening og gjøre det mer krevende å betjene den voksende gjelden. Samlet sett forventer vi derfor at bankenes tap på utlån vil øke noe fremover.

Sterk konkurranse om kundene vil fortsatt legge press på bankenes rentemarginer. I tillegg vil utlånsvæksten til husholdningene etter hvert trolig avta som følge av økte renter, høy gjeld i utgangspunktet og mer dempet vekst i boligprisene. Det er også usikkert hvor lenge den kraftige utlånsvæksten til næringslivet kan vare ved. Dette innebærer at bankenes netto renteinntekter trolig vil vokse saktere enn før. Uroen i penge- og kredittmarkedene i høst har gitt økte finansieringskostnader og kurstap på verdipapirer, men utslagene har så langt vært begrensede for de norske bankene.

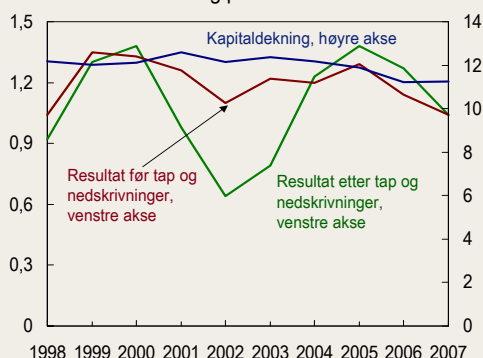
Utsikter til høyere tap og lavere vekst i netto renteinntekter legger press på bankenes overskudd fremover. Resultatene i prosent av forvaltningskapitalen kan bli noe svakere enn i 2004–2007, som var en svært god periode for bankene. Utviklingen kan stille økte krav til bankenes styring av kostnader.

Risikobildet

Risikoen for finansiell ustabilitet synes samlet sett å ha økt noe siden forrige rapport. Det skyldes hovedsakelig økt usikkerhet om den internasjonale økonomiske utviklingen. Det er særlig fire utviklingstrekk vi vil ha oppmerksomhet på:

Problemer i boligmarkedet i USA og uroen dette har medført i penge- og kredittmarkedene, samt den svært høye oljeprisen har bidratt til at faren for et internasjonalt tilbakeslag har økt noe siden forrige rapport. Banker i andre land har måttet ta inn tapsutsatte lån på egne balanser. Det vil føre til økt behov for kapital og at de trolig blir mer tilbakeholdne med å gi lån. Et tilbakeslag ute vil kunne ramme norske banker gjennom økte tap som følge av svakere inntjening for

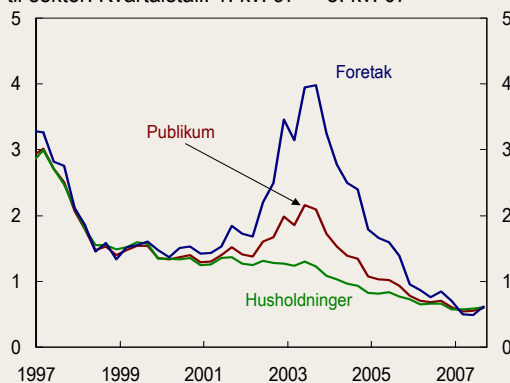
Figur 1 Bankenes kapitaldekning og resultat før skatt i prosent av gjennomsnittlig forvaltningskapital.¹⁾ Årstall. 1998 – 2006 og per 3. kvartal 2007

¹⁾ Alle banker med unntak av utenlandske bankers filialer i Norge

Kilde: Norges Bank

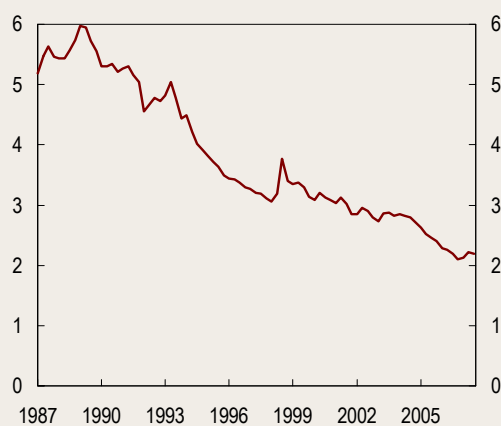
Figur 2 Bankenes¹⁾ beholdning av brutto misligholdte lån per sektor. Prosent av brutto utlån til sektor. Kvartalstall. 1. kv. 97 – 3. kv. 07

¹⁾ Alle banker i Norge

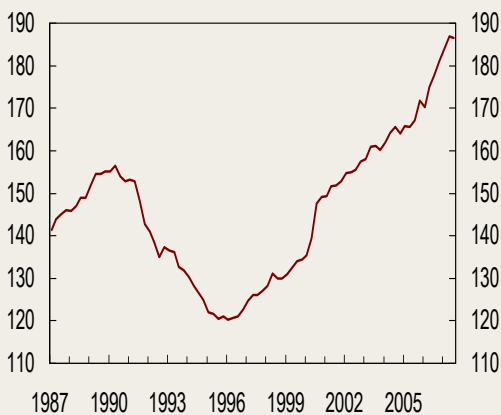
Kilde: Norges Bank

Figur 3 Bankenes rentemargin. Prosentenheter. Kvartalstall. 1. kv. 87 – 3. kv. 07

Kilde: Norges Bank

Figur 4 Kreditt til Fastlands-Norge. Prosent av BNP Fastlands-Norge. Kvartalstall. 1. kv. 87 – 3. kv. 07

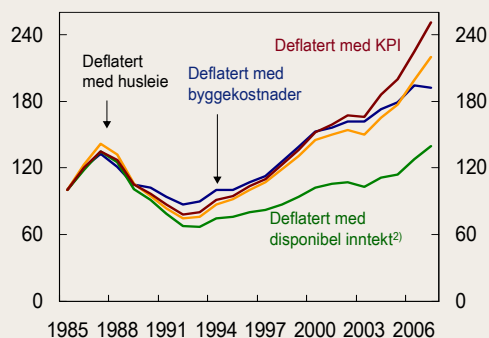
Kilder: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank

norske bedrifter. I tillegg kan bankenes inntjening svekkes på grunn av lavere utlånsvekst og mindre etterspørsel etter andre banktjenester i takt med lavere vekst i økonomien.

Uroen i penge- og kredittmarkedene har gitt økte finansieringskostnader. Dersom uroen varer ved eller forsterkes, vil det også i tiden fremover kunne bli vanskelig å få tilgang til langsiktig finansiering. Det vil øke norske bankers likviditetsrisiko. På lignende måte kan en økonomisk krise i de baltiske landene påvirke finansieringskostnadene til alle store nordiske banker, også de som i liten grad er direkte berørt.

Høy gjeldsbelastning og negativ sparing i norske husholdninger øker risikoen for en brå økning i spareraten, med potensielt store virkninger på foretakenes inntjening. Fallende boligpriser kan være én mulig utløsende faktor for endringer i spareraten. I tillegg har mange husholdninger med høy gjeld tilpasset seg slik at de er sårbare ved økte renter eller bortfall av inntekter.

Figur 5 Reelle boligpriser. Indekser. 1985 = 100. Årstall. 1985 – 2007¹⁾

¹⁾ 1. halvår 2007

²⁾ Disponibel inntekt er fratrukket anslått reinvestert aksjeutbytte i perioden 2000-2005

Kilder: Norges Eiendomsmeglerforbund, ECON Pöyry, Finn.no, Eiendomsmeglerforetakenes forening, Statistisk sentralbyrå og Norges Bank

Utviklingen i markedet for næringsseiendom bærer preg av stor optimisme. Prisene i markedet har økt betydelig det siste året, delvis basert på forventninger om fortsatt god vekst i norsk økonomi. Dersom dette ikke slår til eller rentene blir høyere enn aktørene har lagt til grunn, kan lønnsomheten i eiendomsforetakene reduseres slik at bankenes tap øker. Bankene har store utlån til eiendomsnæringen.

I rapporten presenteres stresstester som illustrerer mulige konsekvenser dersom noen av risikofaktorene omtalt ovenfor utløses. De viser at bankene vil kunne få vesentlig høyere utlånstap enn i referansebanen. Hvor store utslagene i bankenes kapitaldekning blir, vil blant annet avhenge av prisingen av risiko og veksten i utlån. Stresstesten antyder at det skal mye til før kapitaldekningen kommer under kravet. Det skyldes at bankene i utgangspunktet er solide.

Figur 6 Markedsverdi på kontorbygg i Oslo¹⁾ og produksjonsgap. Kvadratmeterpris i faste 2007-priser. Årstall. 1982 – 2010

¹⁾ Gjennomsnittsverdi for kontorbygg, høy standard sentralt i Oslo. Per 30.6.2007

Kilder: OPAK og Norges Bank